

quod splendescere significat; ut sit sensus: *Cor tetum juvat, sive bonam facit aciem oculorum, quæ in senibus debescere solet maxime; et spiritus tristis exsiccat ossa, in quibus vires corporis maximè consistunt. Equidem seculi tristitiam intelligo, quæ secundum Paulum mortem operatur, 2 Cor. 7. et gaudium spiritûs, de quo Christus: Tristitia vestra vertetur in gaudium, Joan. 16. et Paulus: Gaudete in Domino semper, Philip. 4. hoc est semper in animo esse sanum, etiam sine medicinâ penitentia.*

VERS. 21. — QUI PERVERSI CORDIS EST, NON INVENIET BONUM; ET QUI VERBIT LINGUAM, INCIDIT IN MALUM (1). Scilicet, quod cogitavit facere aliis. Ex præcedente pendet versiculus, nempe: *Qui amat prævaricationem et elevat linguam suam, est perversus corde: iste non inveniet bonum; hoc est, Deum non cognoscet vel sapientiam non potest comparare sibi non magis quam ille qui cor non habet; præsertim si linguam etiam invertat, et incipiat docere perversè, tunc cadet in malum. Aliar: Cadit in malum, dum reddit pro bono malum, perversitate et inversâ linguâ, creditorum suum et fidejussorem, à quibus beneficia accipit, fraudulentè decipere molitus, ut ad superiora referatur; vel in genere dictum potest intelligi de quocumque perverso corde, et inversâ linguâ, quæ maximè aliena sunt à sapientia omni facie carente, et cordis et lingue: Qui peccatum non fecit, nec est inventus dolus in ore ejus, 1 Pet. 2.*

VERS. 22. — NATUS EST STULTUS IN IGNOMINIAM SUAM, SED NEC PATER IN FATUM LETABITUR. Hebr.: *Qui generat fatuum ad tristitiam suam et, non letabitur pater stulti. Jam dudum asseruit Sapiens, magnam honorem habere patrem senex et nepotibus, non tamen ex quibuslibet, sed ex probis et sapientibus; nam præstat non procreare, nec habere liberos, quam improbos, quos pater sine tristitia non potest intueri, cum suam negligentiam, qui non castigavit adhuc infantes, tum illorum qui improbi evasere conditionem dolens. Et non letabitur in fatuo. Geminat eamdem sententiam, volens ingentem patris tristitiam significare; vel sensus erit: Dolet pater se stultum genuisse, de quo in vitâ letari non potest. Hoc proverbio monentur homines, ne temerè ad procreandos liberos properent, sed legitimo modo, et omni debitâ dispositione sese præparent; à Deo petentes liberos, quos in cultu unius Dei et probitatis studio nutriant, sic demum de illis solidam lætiam habituri.*

VERS. 23. — ANIMUS GAUDENS ETATAM FLORIDAM FACIT: SPIRITUS TRISTIS EXSICCAT OSSA. Sensus reddidit interpres. Hebr.: *Cor lætum bonum sicut medicinum, vel benefacit ut medicinam; spiritus tristis exsiccat ossa. De tristitia dictum est quam habet pater de filio stulto, quæ quantum mali afferat senectuti patris hoc versiculus ostendit; q. d.: Filius malus qui sapientiam et disciplinam capere recusat, patri tam in animo quam in corpore affert injuriam, nam ex tristitia nascuntur morbi corporis, ex lætitiâ verò sanitas. Cor lætum confert ad sanitatem tanquam medicinam; optima est exspositio. Alioqui sensus esse potest lætitiæ cordis commendare medicinam, et efficacem reddere, q. d.: Medicinam non proderit nisi animo sit læto qui recipit. Sicut ex Rabbiniis qui dicunt vocem רגל à verbo רגל.*

(2) Qui perversi cordis est, qui pravo, et maligno est corde, non inveniet bonum, imò incidet in malum. Qui verbit linguam, qui perversè etiam est linguâ, incidet in malum. (Menochius.)

VERS. 24. — MUNERA DE SINU IMPIS ACCIPIUNT, UT PERVERTAT SEMITAS JUDICII. Potest esse sensus: *Munus accipiet de sinu impij, supple iudex; vel, iniquus accipiet munus de sinu, ut impertiat iudici.* Ambiguo sermone voluit Salomon intelligere, iniquum esse et qui accipit munus, et qui largitur, quantumvis secretè, ut pervertatur iudicium. Sunt sentite iudicij leges quæ qui pervertit non unum hominem afficit injuriâ, sed in republicam multis nominibus iniquus est, dum suum privatum commodum cum alieno incommodo et legum violatione sequitur; neque minus malum quia secretum, hoc enim significat è sinu. Quòd si impius est qui pro munere pervertit vias iudicij, ubi de caducis agitur rebus, quantum magis qui pro conscientia presidens episcopus, aut sacerdos, cum factorâ animarum pecunia accipit ut iudicium pervertat?

VERS. 25. — IN FACIE PRUDENTIS LUCET SAPIENTIA (1) OCCULI STULTORUM IN FINIBUS TERRÆ (2); VEL, CORAM PRUDENTE ERIT SAPIENTIA. Sæpe diximus Salomonem per sapientem et prudentem bonos, studiosos et fideles intelligere; per stultos, improbos et iniquos. *Coram prudente, vel potius cum facie prudentis est sapientia, quòd presens sit et familiare viro probò benè agere, vel quòd semper Dei voluntatem respiciat, et quid lex Dei (in quâ est summa sapientia) præscribat, solim attendat, sapientiam præferat omnibus muneribus, ut referatur ad superiorem versum. Sed oculi stultorum, qui terrena sapientiam in quam respiciant, idcirco respiciunt in extremum terrarum, hoc est, ad infima quasque ex his rebus terrenis, vel ad extremam terram, quòd insatiabiles sint contenti, sed aliena quæ procul sunt animo complectantur, vel orbis dominium ambiunt. Sunt qui referunt fines terræ ad sapientiam, non ad oculos stulti; et erit sensus: Quam longissimè abest sapientia ab oculis stulti, ut qui nihil minus, quam de sapientia cogitat; vir prudens ob oculos habet sapientiam, ut locum habeat illud Evang. Matth. 6: Ubi est thesaurus tuus, ibi est cor tuum.*

VERS. 26. — IRA PATRIS FILIUS STULTUS, ET DOLOR MATRIS QUI GENIIT EUM. Hebr.: *Amaritudo genitricis*

(1) Nam vel solo modesto vultu et aspectu suo illam proderunt sapientes. (Tirinus.)

(2) Oculi stultorum, vagi et distracti quasi in omnes fines terrarum, contrarium prodeunt; nempe mentem tam longè à sapientia abesse, quam absunt oculi, qui dum in centrum deberent intendere, vagantur in circumferentiâ circumli. (Tirinus.)

illius. Sæpe repetit hanc sententiam Salomon, sub diversâ verborum formâ, non solum quòd frequentissimè usu veniat, ut gravissimum seu iram seu tristitiam ob filiorum stultitiam sustineant patres, sed quòd sit prima et præcipua pars sapientia in juvenibus (quos Salomon instruit) parentibus obtemperare, ut inquit Paulus, Ephes. 6: *Honora patrem tuum et matrem tuam, quod est mandatum primum in promissione, ut benè sit tibi; neque enim vitâ dignus est qui ingratus est illis per quos vitâ accepit.*

VERS. 27. — NON EST BONUM DAMNUM INFERRERE IUSTO, NEC PERCUTERE PRINCIPEM QUI RECTA JUDICAT. Quamvis sunt iniqui iudices qui munera accipiunt secretò, ut modò dictum est, tamen non oportet putare omnes esse tales: sicut enim iusti iudices, quos non est bonum condemnare, hoc est, de quibus malè sentire iniquum est; et sunt principes liberales, qui munera contemnant, de quibus malè loqui, cum quod equum est iudicent, non est bonum, ut referatur ad tertium præcedentem versiculum. Alii referunt ad versiculum proximi præcedentem: ut sit sensus: Etiam dampnare patrem justum cum filio stulto, non est bonum; sunt enim multi patres valde solliciti ut filios ad bonam frogem deducant, quòd nullâ ratione facere queunt. Aliter □ id est, etiam, referatur ad munus, q. d.: Munus accipere è sinu ad iudicium pervertendum malum est; etiam justum condemnare sine munere malum est; q. d.: Bis peccant iudices qui munera accipiunt, et quòd munera accipiunt, et quòd innocentem condemnant.

VERS. 28, 29. — QUI MODERATUR SERMONES SUOS CAPUT XVIII.

1. Occasiones querit qui vult recedere ab amico; omni tempore erit exprobrabilis.
2. Non recipit stultus verba prudentia, nisi ea dixeris quæ versantur in corde ejus.
3. Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit; sed sequitur eum ignominia et opprobrium.
4. Aqua profunda verba ex ore viri; et torrens redundans fons sapientia.
5. Accipere personam impij non est bonum, ut declines à veritate iudicii.
6. Labia stulti miscent se rixis, et os ejus jurgia provocat.
7. Os stulti contritio ejus, et labia ipsius, ruina anime ejus.
8. Verba bilinguis quasi simplicia; et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris.
9. Qui mollis et dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis.
10. Turris fortissima, nomen Domini, ad ipsam currit justus, et exaltabitur.
11. Substantia divitis urbs roboris ejus, et quasi murus validus circumdans eum.

DOCTUS ET PRUDENS EST, ET PRETIOSUS SPIRITUS VIR ERUDITUS. Hebr.: *Continet eloquia sua qui sci scientiam, pretiosus spiritus est vir intelligentia. STULTUS QUOQUE SI TACUERIT, SAPIENS REPUTABITUR (1); ET SI CONPRESERIT LABIA SUA, INTELLIGENS. Hebr.: Stultus quoque qui sibi imponit ipsi silentium, sapiens æstimabitur; comprimens labia sua, intelligens. Hos duos versiculos sic connectit Aben Ezra: Multa dicta sunt de laudibus lingue sapientis, et in reprehensione stultorum laborum. Silentium quoque in homine prudente non caret sua laude, imò quòd quibus doctor et prudentior, hoc novit melius loquendi tacendique vices; et pretiosus spiritus, hoc est, præditus rarâ quadam mentis intelligentiâ, contemplatione et meditatione solitariâ magis gaudet, quam cum aliis sermones consenrire; neque solum doctis hominibus magna virtus est taciturnitas, sed etiam in indoctis et in stultis nihil magis laude dignum invenias quam si tacere noverint. Reputabitur enim pro sapiente stultus taciturnus, et reputabitur intelligens qui obturat labia sua. Alii ad laudem sapientis putant referendum, quòd non solum ipse noverit tacere, et prohibere suam linguam à malo, sed etiam novit stultis hominibus silentium imponere; prior expositio est melior. Sunt qui vocem Hebraicam נר legentes, et interpretantes ut scribitur (Hebraei enim legunt נר), vertunt non pretiosus spiritum, vel rarum spiritum, sed frigidam spiritum, qui novit spiritum et iram colibere.*

(1) Sicut euidam dictum est: si tacuisses, philosophus fuisses. (Grotius.)

CHAPITRE XVIII.

1. Celi qui veut quitter son ami en cherche les occasions, mais il sera couvert d'opprobres en tout temps.
2. L'insensé ne reçoit point les paroles de prudence si vous ne lui parlez selon ce qu'il a dans le cœur.
3. Lorsque le méchant est venu au plus profond des péchés, il méprise tout; mais l'ignominie et l'opprobre le suivent.
4. Les paroles sages sortent de la bouche de l'homme juste comme une eau profonde, et la source de la sagesse est comme un torrent qui se débordre.
5. Il n'est pas bon d'avoir égard à la qualité d'un méchant homme pour se détourner de la vérité dans le jugement.
6. Les lèvres de l'insensé s'embarassent dans les disputes, et sa bouche s'attire des querelles.
7. La bouche de l'insensé le brise lui-même; et ses lèvres sont la ruine de son âme.
8. Les paroles de la langue douce paraissent simples; mais elles pénètrent jusqu'au fond des entrailles.
9. La crainte du travail abat le paresseux; les âmes des efféminés languiront de faim.
10. Celui qui est mou et lâche dans son ouvrage, est frère de celui qui détruit ce qu'il fait.
11. Le nom du Seigneur est une forte tour; et juste y a recours; et il y trouve une habite forteresse.
12. Les richesses du riche sont comme une ville qui est fortifiée, et comme une épaisse muraille dont il est environné.

(1) Ce verset ne se trouve pas dans l'Hebreu, mais dans les Septante, qui n'ont pas le verset précédent.

